

מדינת ישראל
משרד הממשלה

משרד

מס' ס' 21/12

פריארי
ס' 21/12
79/21/12
ס' 21/12

מחלקה

תיק מס' 21/12

שם תיק: ועדת כהן-קדמי בענין ילדי תימן - פרוטוקול
מישיבות הועדה - סדרה ב - 'פרוטוקול מיום
מוחה פיזי

ג-12/9753

מז"ח פריט: 000dyan
כתובת: 8-6-3-109-2-109-3-6-8
תאריך הדפסה: 11/07/2016

ועדת חקירה ממלכתית בענין פרישת
העלמם של ילדים מבין עולי תימן
בשנים 1948-1954

פרוטוקול שרותי משרד 1993 בע"מ

ירושלים: טל' 02-6234851, טל/פקס' 02-6248660, תל אביב: טל' 03-5625788, טל/פקס' 03-5626105, חיפה: טל' 04-8629259, טל/פקס' 04-8629258

17

ועדת החקירה הממלכתית לעניין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31/12/97

חברי הוועדה:

- יו"ר - שופט בדימוס - יהודה כהן.
- חברה בוועדה - שופטת בדימוס - דליה קובל
- חבר בוועדה - אלוף במילואים - דוד מימון

מיגוון שירותי פרוטוקול

- * רישום פרוטוקולים בוועידות, בורריות, בתי משפט
- * הקלטות ופיענוח סרטים וקסטות
- * תירגומים מקצועיים בכל השפות
- * אספקת כח אדם מקצועי משרדי וטכני
- * הדפסות על מחשב
- * הדפסות על ליניזר

ועדת החקירה הממלכתית לעניין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31/12/1997

עדותה של חממי מזל - תיק מס' 174/97

היו"ר: בוקר טוב. אני פותח את ישיבת הועדה. היום סוף שנת 97.
31 לחודש. והתיק הראשון שנשמע הוא תיק 174/97. את עדות
הגברת מזל חממי בתיק הזה. בבקשה הגברת חממי.
אני מזכיר לך שעליך לומר את האמת, את כל האמת ורק את
האמת.

העדה חממי: שלום.

היו"ר: שלום.

העדה חממי: אנחנו עלינו ארצה,

כ.ה. קובל: עוד רגע בבקשה. זה בעניין אחיד?

העדה חממי: כן.

כ.ה. קובל: איך שמו?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה חממי: קראו לו יחיא.

כ.ה. קובל: יחיא. ושם המשפחה?

העדה חממי: שם פרטי. משפחת זנו אבל החליפו לנו לדנן. במקום ז'
שמו ד' ונון. כך עשו את זה נשארנו כבר דנן. אבל למעשה
המשפחה שלנו היא זנו.

היו"ר: לא חשוב. לגבינו זה דנן.

העדה חממי: כן.

כ.ה. מימון: זה גם מופיע במסמך משרד הפנים.

העדה חממי: נכון.

כ.ה. מימון: דנן.

העדה חממי: נכון.

כ.ה. קובל: ואתם מאלג'יריה.

העדה חממי: כן. עלינו מאלג'יריה.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מכין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

היו"ר: ואתם עברתם אני רואה שהיו לכם טלטולי דרך. עברתם לצרפת ומצרפת לארץ.

העדה חממי: נכון נכון. הוא נולד למעשה בדרך.

היו"ר: הגעתם בשנת 49.

העדה חממי: כן.

היו"ר: לא יצאתם. התינוק נולד ב-49.

העדה חממי: בדרך במחנה באלג'יר. עשו איזה מחנה שקראו לו בוזריה ושם הוא נולד.

היו"ר: איפה הייתם ברגע שהגעתם באיזה מחנה?

העדה חממי: בארץ?

כ.ה. מימון: כן.

העדה חממי: קודם היינו במחנה ישראל. והוא היה תינוק ואז העבירו אותנו לבאר שבע עם משאית.

כ.ה. מימון: כשקרה המקרה הייתם בבאר שבע.

ועדת החקירה הממלכתית לעניין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה חממי: נכון.

היו"ר: בשנים 50/1 את לא אומרת במדויק,

העדה חממי: מה שאני זוכרת.

היו"ר: המדויק מועיל לנו אם אנחנו אחר כך רוצים לחפש אם יש תעודת לידה, או תעודת מוות. אבל לגבי מה שאת רוצה לספר זה מספיק לנו. אם אין לך משהו יותר מדויק אז זה בסדר. עכשיו אתם גרתם בבאר שבע היה שם מחנה אוהלים?

העדה חממי: כן על יד בית קברות של הערבים היה מחנה אוהלים שמה.

היו"ר: זה מחנה עולים של הסוכנות.

העדה חממי: כן. אחרי זה באו התימנים אחרינו. אבל אנחנו היינו המשפחות הראשונות.

היו"ר: אהה. בסדר. והתינוק,

העדה חממי: היה לו,

היו"ר: חלה בשלשולים והקאות. את כותבת התינוק אבל הוא כבר היה לו, היה לו שם לא?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה חממי: הוא היה ילד, אני זוכרת שהיינו באים מהבית ספר
לאוהלים ואמא שלי זכרונה לברכה היה חם בבאר שבע. אני
זוכרת שהיה בגיגית שמה לו בחוץ היה משחק עם המים.

כ.ה. מימון: בן כמה הוא היה?

היו"ר: בסדר. אני שאלתי אם היה לו שם כבר?

העדה חממי: הוא היה ילד קטן. יחיא.

היו"ר: בסדר.

כ.ה. קובל: הוא כבר היה בן שנה וחצי בערך.

העדה חממי: בערך.

כ.ה. קובל: שנתיים אולי.

העדה חממי: משהו כזה. כן.

היו"ר: והוא חלה בשלשולים זה אתם גיליתם. הלכתם אל רופא,

העדה חממי: כן.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

היו"ר: ושאלתם מה לעשות והוא אמר לקחת אותו לבית חולים דג'אני ביפו.

העדה חממי: כן. היה לנו איזה שלוחה הדסה בבאר שבע. היה שם פעם הדסה.

כ.ה. קובל: קודם כל הוא היפנה אותכם להדסה בבאר שבע?

העדה חממי: אמא לקחה אותו להדסה בבאר שבע. סגרו את זה זה בדרום היה בזה, ואז הרופא מהדסה אמר לה תלכי תקחי אותו לדג'אני ליפו. ואני לא זוכרת לקחו אותו באמבולנס או באוטו אני לא יודעת.

היו"ר: לא משנה. הם שלחו אותה,

העדה חממי: נכון נכון.

היו"ר: מבית החולים.

העדה חממי: נכון.

היו"ר: ואת האמא שלך ביקרה אותו אחר כך?

העדה חממי: היא ביקרה אותו אבל מה, פעם בשבוע כי אמרו לה תבואי

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מכין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כל שבוע. כשהיא באה בפעם האחרונה היא שואלת את הרופא איפה הילד הוא אומר לה, רציתי להציל אותו לקחתי דם ממני רק בשביל להציל אותו. הוא דיבר איתה צרפתית. כך שהיא דיברה איתו. ואי אפשר קברנו אותו וגמרנו. אז כשהיא באה לבאר שבע אבא שלי כעס עליה אומר לה בואי נלך להביא את התעודה, בואי. אז אבא שלי זכרונו לברכה,

כ.ה. קובל: את התעודה? או את הגופה?

העדה חממי: את התעודת פטירה וגם את הגופה. ואיפה קברו. אז היא אומרת לו לא. הרופא אמר שכבר קברו אותו. ואחרי זה הוא הכניס לה לראש שהוא כל הזמן חי, אז מאז היא כבר התחילה לדעת שכל הזמן הוא חי והיא התחילה לחפש. אני זוכרת שהיא היתה אומרת,

הינו"ר: סליחה לא הבנתי את המעבר שכל הזמן הוא היה מת. ופתאום הוא נהיה חי.

העדה חממי: לא. אז כשסיפר לה אבא אמר לה איך את עושה דבר, לא מבקשת תעודת פטירה לא מבקשת איפה הוא נקבר. אז היה ויכוח זה קשה. כאילו היה לו יסורי מצפון. אני זוכרת שהיינו גדולות קצת אז היא היתה אומרת תזהרו עם מי אתם מתחתנים. כל הזמן היה לה רגש לחפש שלא להתחתן עם, ולא ידענו אז הבנו שהיא פחדה שאולי הם עבדו עליה ושלא נתחתן עם אח שלנו.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: אני רוצה אבל עכשיו קצת לחזור איזה שלב שניים לאחור.

העדה חממי: כן.

כ.ה. קובל: אישפזו אותו בבית חולים דג'אני,

העדה חממי: כן.

כ.ה. קובל: ואמרו לה לחזור הביתה לבאר שבע.

העדה חממי: כן.

כ.ה. קובל: את אמרת שהיא ביקרה אותו פעם בשבוע.

העדה חממי: כן.

כ.ה. קובל: במשך כמה זמן?

העדה חממי: אני לא זוכרת. אני לא זוכרת. אני יודעת שזה שבוע
שבועיים.

כ.ה. מימון: כמה זמן הוא היה בבית חולים?

העדה חממי: איזה שבועיים בערך.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: בת כמה את היית אז?

העדה חממי: אני הייתי בת עשר.

כ.ה. קובל: אז היא ביקרה אותך פעם אחת כשהיא אישפזה אותך, ואחר כך ביקרה אותך עוד פעם ובפעם אחרי זה זה קרה?

העדה חממי: אני אגיד לך בזה אני לא זוכרת. אני יודעת שאמרו את זה אני לא זוכרת.

כ.ה. קובל: אז יום אחד היא באה לבקר אותך ואמרו לה שהוא נפטר.

העדה חממי: נפטר. וזהו קברנו אותו. לא חיכינו לכם.

כ.ה. מימון: ומה עשיתם אחרי זה?

העדה חממי: ישבנו שבעה. אני יודעת שבאוהלים ישבנו שבעה.

כ.ה. מימון: ולא הלכו לחפש את הקבר?

העדה חממי: לא. כי אני לא יודעת היה מאד קשה אני לא זוכרת מה שהיה. לא היה אוטובוסים אני חושבת. אני לא יודעת.

כ.ה. מימון: ולמה עכשיו רק פניתם לועדה ולא,

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמס
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה חממי: אני אגיד לך למה. כי שמענו כל מיני סיפורים ואז הלכנו במקרה, הלכתי למשרד הפנים כשסיפרו אמרתי מעניין גם לנו יש אותה בעיה. הלכתי סתם נתתי להם מספר תעודת זהוי של אחי שאנחנו ברצף.

כ.ה. מימון: אתם ברצף.

העדה חממי: אז הפקידה לא אמרתי לה, כי פעם אמרתי לה שזה משנות ה-50 לא רצו לדבר איתנו. ברגע שנתתי מספר, את מספר תעודת הזהות ונתתי לפקידה היא הביאה לי את המכתב הזה. אז נדהמנו.

כ.ה. מימון: תגידי איך קראו להורים?

העדה חממי: אבא שלי אלברט.

כ.ה. מימון: והאמא?

העדה חממי: אברהם בעברית ואלברט בצרפתית.

כ.ה. מימון: כן כן. והאמא?

העדה חממי: סולטנה.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמס
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. מימון: סולטנה דנן כן?

העדה חממי: דנן כן.

כ.ה. מימון: אתם קיבלתם אחרי זה איזה מסמכים ממשרדי הממשלה כמו
צו גיוס או?

העדה חממי: תראה אמא שלי נפטרה ב-57 עם כל הבלגן שהיה קשה
במעבר הזה. ואבא שלי התחתן. אז אני לא יודעת שמעתי
שאתו של האבא שלי שהיא אומרת שהיא קיבלה מכתבים ולא
התייחסה אליהם.

כ.ה. מימון: לא שאלת אותה? כן קיבלה את אומרת.

העדה חממי: אני חושבת שהיא גם קיבלה. אבא שלי התחתן שוב פעם.

האחות של חממי: הביא אחד בן וקראו לו גם יחיא.

העדה חממי: אז היא חשבה שזה,

האחות של חממי: אז היא כל הזמן לא קישרה בתאריך היא רק שמה לב
על השם. אז זאת היתה,

העדה חממי: היא חשבה שמה שולחים לילד קטן. היא בכלל לא קישרה לא
ידעה מה הולך.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

היו"ר: תראי אני רואה שפה קרה משהו מיוחד. שהרופא שטיפל בו בהתחלה ודיבר עם אימך בצרפתית אמר לה שהוא נתן לילד מהדם שלו.

העדה חממי: בשביל להציל אותו.

היו"ר: בשביל להציל אותו. זאת אומרת זה מחווה מה שקוראים ג'סטה אנושית של רופא שממש מעוניין בילד.

האחות של חממי: אמא שלי חשבה גם בגלל זה היא האמינה.

היו"ר: רק מפני שהוא נפטר אחר כך היא חשבה שהיא לא מאמינה.

העדה חממי: לא סליחה. היא לא האמינה אחרי זה היה לה חשד כשאבא אמר לה איך את עושה דבר כזה?

האחות של חממי: לא לוקחת גופה.

העדה חממי: לא אמרת להביא את הגופה. ולא זה. כי הוא היה עובד. בוא נגיד שאנחנו באנו מארץ מפותחת שם באלג'יר היה לו, ופתאום הוא עובד קשה פה בארץ. אז הוא לא יכל להפסיד ימי עבודה. אז הוא נתן לה את הכל. אז הוא אומר לה איך, והיא לא עבדה. איך את עושה דבר כזה?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

האחות של חממי: הוא דתי הוא רצה לקבור אותו כדת ישראל.

העדה חממי: כן. אז הוא כעס עליה ואז היא התחילה, ואז כבר לא שאלה
 כי אז היה דברים אחרים. אבל בדרך כלל הזמן כבר הכניס
 לה לראש חשד שיכול להיות שהוא, אם לא קברנו אותו זה לא
 בסדר.

היו"ר: והיא נפטרה בשנת 56.

העדה חממי: כן. היא נפטרה צעירה בגיל 42.

היו"ר: טוב תודה רבה.

עדותה של זהבי יונה - תיק מס' 175/97

היו"ר: העדה הבאה היא הגברת יונה זהבי בתיק 175/97.

אני מזכיר לך יונה שעליך לומר את האמת ואת כל האמת, ורק
 את האמת.

עכשיו המקרה שלך קרה בשנת, לא בשנת 53 הוא נולד. הבן,
 נולד הבן הראשון. ולאחר שנה נולד הבן השני. עודד שבקשר
 אליו כתבת את המכתב.

העדה זהבי: נכון.

כ.ה. מימון: מתי עליכם לארץ?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מכין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה זהבי: מתי עלינו לארץ? אני לא יודעת במדויק אם זה סוף 44
או סוף,

היו"ר: הייתם תושבים בארץ.

העדה זהבי: כן.

כ.ה. מימון: לא עליכם עם העליה הגדולה של תימן.

העדה זהבי: לא לא. בכלל התחנתי פה. כל הסיפור הזה הוא פה בארץ.

היו"ר: אז אתם למעשה ישראלים במקור.

העדה זהבי: כן.

כ.ה. מימון: איפה גרתם?

העדה זהבי: ברעננה.

כ.ה. מימון: ברעננה לא במחנה פליטים?

העדה זהבי: עולים.

כ.ה. מימון: מחנה עולים?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה זהבי: לא. קודם כל הסיפור הזה הוא בכלל אחרי כל הדבר הזה.
זאת אומרת אני לא בקטע של העליה.

היו"ר: כן אבל זה בכל זאת בתוך השנים שאנחנו מטפלים.

העדה זהבי: אנחנו הגענו לרעננה לבית עולים.

כ.ה. מימון: אהה לבית עולים.

העדה זהבי: לבית עולים.

כ.ה. מימון: וכשקרה המקרה הייתם עדיין בבית עולים?

העדה זהבי: לא.

כ.ה. מימון: אז אני שואל לגבי המקרה,

העדה זהבי: לא.

כ.ה. מימון: כשקרה המקרה הייתם תושבי רעננה.

העדה זהבי: בהחלט.

כ.ה. מימון: יופי.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

היו"ר: אני רואה שאתם עדיין גרים ברעננה.

העדה זהבי: נכון.

כ.ה. מימון: מה שם האבא?

העדה זהבי: יוסף. האבא שלי?

כ.ה. מימון: לא.

העדה זהבי: יוסף

כ.ה. מימון: בעלך.

העדה זהבי: כן.

היו"ר: עכשיו אז תספרי מה קרה הוא נולד וגדל והכל היה בסדר.

העדה זהבי: הוא לא גדל.

כ.ה. קובל: לא. זה היה לפני הברית.

היו"ר: זה לפני הברית קרה.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמס
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה זהבי: כן.

היו"ר: אתם קיבלתם מבית החולים פתק בשביל מצרכים לברית.

העדה זהבי: כן. אז היה צנע.

כ.ה. קובל: אותך שיחררו מבית החולים ואמרו לך להשאיר את עודד
שם.

העדה זהבי: כן.

כ.ה. קובל: כן?

העדה זהבי: אמרו לי שאני אשאיר אותו בכלל אם לא איכפת לכם אני
אספר את זה לפני.

כ.ה. קובל: מלפני?

העדה זהבי: כן.

כ.ה. קובל: לא אנחנו רוצים לשמוע מהלידה שלו.

העדה זהבי: כן בהחלט. מהלידה.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: מהלידה כן.

העדה זהבי: בפעם הראשונה שהביאו אותי לינוק התחלתי להניק אותו

וזה תינוק שעוד לא למד איך לינוק. באה האחות אומרת לי זהבי את יודעת מה? היא לוקחת לי את זה מוציאה את הפיטמה אומרת לי אני אקח את הילד אני רואה שזה קשה לו ואנחנו נביא לך כזה משאבה ואת תביאי ואנחנו נביא לו או נביא לו אוכל משלנו שהוא לא יהיה רעב. אז אמרתי לה למה הרי כל התינוקות יונקים למה אני אתן את הילד שלי? תני לו ללמוד הוא עדיין לא מבין כלום. אני אלמד אותו הוא ילמד. היא לוקחת אותו והיא אומרת לי זהבי תסמכי עלינו. היא לוקחת אותו ואז כל פעם לקחו לא לקחו אחר כך היא אומרת לי את יודעת מה לא צריך אל תתאמצי אנחנו ניתן לו אוכל משלנו והוא יגדל יותר טוב ויהיה לו הרבה יותר טוב מאשר שתם עם זה ואחר כך הוא יבכה וישאער רעב. ובואי תראי אותו בחדר. טוב כל פעם אני רואה אותו עכשיו כך. לצערי הגדול עיני דומעות וליבי בוכה.

היה לו שערות עד כאן. כאן זה שעיר שחור יפיפה של ילד. הייתי כל פעם הולכת ואני רוצה לקחת אותו. אז היא אומרת לי לא כדאי תסתכלי עליו מפה.

טוב הגיע הזמן הרישום במשרד זה זה. נתנו לנו את הפתקים האלה.

כ.ה. קובל: אחרי כמה ימים זה היה?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמס
של ילדים מכין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה זהבי: אני לא זוכרת.

כ.ה. מימון: בערך?

העדה זהבי: אהה?

כ.ה. מימון: ימים.

העדה זהבי: אין לי מושג אז עוד היו משאירים את היולדות שבוע לא
כמו עכשיו,

כ.ה. מימון: אבל לא מעבר לזה.

כ.ה. קובל: שאלה של ימים,

כ.ה. מימון: שאלה של ימים לא חודשים.

העדה זהבי: כן ימים ברור לא חודשים. ברור.

כ.ה. קובל: נתנו לך מה פתקים.

העדה זהבי: פתקים כי היה צנע בשביל לקחת דברים לברית מהמועצה.
 לקחנו אותם. למחרת היא אומרת לי תראי זהבי היא באה לחדר
 והיא אומרת לי תראי אנחנו החלטנו להשאיר את התינוק
 שיהיה כאן עוד כמה ימים שיותר טוב מהבית.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: זה אמרה לך אחות?

העדה זיהבי: אחות.

כ.ה. קובל: עם רופא אף פעם לא דיברת?

העדה זיהבי: אני לא יודעת, אני לא זוכרת אולי לא היו הרופאים, אולי לא היו אני לא יודעת.

כ.ה. קובל: הוא היה קטן במיוחד או לא?

העדה זיהבי: לא. הוא היה בתוך התינוקות, בין התינוקות שעכשיו אני רואה אותו.

אז אני אומרת לה למה שאני לא אקח אותו מה בית חולים יותר טוב מאמא? אז היא אומרת לי זיהבי אני אומרת לך הכל לטובתך.

אני חשבתי לנו אין כזאת חוצפה לצעוק להתפרע לזה. זה גזירה, כמו גזירה. לא יודעת מה לעשות עם זה.

למחרת כשאני הולכת הביתה מזמינים לי מונית רגל בפנים ורגל בחוץ ואני בוכה שאני רוצה את התינוק שלי.

הלכתי הביתה לאמא שלי שהכינה לי חדר. נשארתי בחדר הזה ואומרים לבעלי שיבוא כל פעם להביא חלב. כשהוא בא להביא חלב לא יודעת נתנו לו שפכו את זה בשביל כאילו ההרגשה שלנו לעשות את זה. ביום האחרון שהוא הלך אז אמרו לו

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

תבוא למחרת לקחת את הילד.

טוב אז אנחנו שמחים שהוא הולך להביא את הילד.

כ.ה. מימון: זה היה כבר אחרי יום הברית? או עוד לפני?

העדה זהבי: עוד לא עוד לא מלנו אותו.

כ.ה. מימון: כן אבל זה היה אחרי שמונה ימים?

העדה זהבי: בהחלט יכול להיות. בטח.

בעלי הולך אז הוא אומר לה אני באתי לקחת את הילד. אז

אמרו לו שהוא מת ושילך הביתה.

ואנחנו לא היינו כאלה פיקחים אני יודעת מה, או שמותר

להגיד למה או מותר להגיד איפה או מותר להגיד איפה תעודה

אין לי. לא תעודות לא כלום כלום כלום. זהו.

ואז אני נדבקתי למיטה כשאני שמעתי אותם מתלחשים בחוץ

ואני שנתיים ולמעלה מזה אני עם דכאון נפשי שאני הייתי

שוכבת כל הזמן הילד הגדול סבל ממני מאד מאד. לא יכולתי

לראות אותו. לא יכולתי לטפל באף אחד. לא בעצמי גם. לא

אכלתי, לא ישנתי. כל דפיקה ככה בדלת זה הבהיל אותי.

וככה אני נשארתי למעלה משנתיים מרותקת למיטה. וזה מה

שהיה.

יום אחד אני קמתי וצעקתי בקולי קולות ואף אחד לא היה

בבית. צעקתי אמרתי מה יש לי? יש לי בן אחד בריא למה אני

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

ככה? אבל צעקתי צעקתי שאולי שמעו אותי החוצה. ואז קצת השתחררתי כי אני מטבעי שקטה. אוכלת וזהו. לא שאלתי יותר שום דבר. לא על תינוק לא מה קרה, לא לשאול כלום. אני לא יכולתי כי אני הלכתי לאיבוד. וזהו. אחר כך כששמענו את הפרשה הזאת שמעתי ברדיו עם יובב כך וכל הדברים האלה כשאני את יובב כך אחרי מלחמות עד שאני השגתי אותו ברדיו כשהתחלתי לספר לו הפסיק אותי.

היו"ר: מי זה לא שמעתי את השם טוב. ברקת?

כ.ה. מימון: יובב כך זה מתוכנית רדיו כן?

העדה זהבי: ואז הם הפסיקו את השיחה שלי.

היו"ר: היא אמרה כן?

כ.ה. מימון: כן יובב כתץ יש לו תוכנית בלילה.

העדה זהבי: אז אני התחלתי להכנס לזה. ושמעתי אמהות גם שקרה להם בבתי החולים. הייתי במתנ"ס בראש העין ואפילו פגשתי באשה אחת שהיא סיפרה על ילדים שהיא לקחה. אבל זה לא היה שלי. ולקחתי לה את הטלפון לא תאמינו שאני לקחתי את הטלפון שלה ואני הרבה התקשרתי אליה אבל הפנקס שלי עם הטלפון הזה איבדתי. והיא אמרה לי שיש בן אחד ברמת החייל ובן

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

אחד בנתניה מהילדים שהיא אימצה. ואני רדפתי אותה הרבה בקשר לזה. וזהו.

ואני מחכה כל פעם כשאני אפילו עוברת ברחוב או עומדת בתחנה אני מדברת עם עצמי ומדמיינת אם אני אפגוש עכשיו מישהו ואני אראה אותו דומה לבן שלי אני אגש אליו ואני אשאל אותו לאן הוא נוסע כאלה דברים. עד שאני אכנס לתוכו. ועדיין לא קרה לי דבר כזה. ואני מחכה. מחכה ורוצה מאד והלוואי ואלוהים יזכה אותי ואת כל אם ואני רק לא מבינה את האנשים שטיפלו בדבר הזה אבות ואמהות עם איזה לב הם יכולים לעשות את הדבר הזה. עם איזה לב הם יכולים לקחת ילד של מישהו. איך הם יכולים למסור ילדים שהם זרקו אותם לאשפות. האם הם היו יכולים לעשות את הדברים האלה. מי יכול לעשות דבר כזה? ולמה הילדים האלה נשמעים לשטויות של העם הזה שעשה את הדבר הנפשע הזה להרבה.

כ.ה. קובל: רציתי לשאול משהו. במשך שנים רבות האמנת בעצם שעודד,

העדה זהבי: לא לא.

כ.ה. קובל: לא?

העדה זהבי: לא.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: אף פעם לא קיבלת את זה?

העדה זהבי: לא. אני לא מקבלת גם.

כ.ה. קובל: לא היום את לא מקבלת. אני מבינה.

העדה זהבי: לא כל הזמן. כל הזמן. אני אפילו כשילדתי בפעם האחרת ויש לי בן שיהיה בריא קראתי לו עודד גם בשם. אז תמיד נכנסתי לחדר וחשבתי שיש לי שלושה ילדים. אז. עכשיו יש לי שלושה אבל אז שהיו לי שניים תמיד היה לי בראש שיש לי שלושה ילדים. כל הזמן זה לא יורד לי מהראש. עכשיו מה שרציתי להגיד לילדים בכלל שהם גברים ונשים עכשיו אבות ואמהות מדוע הם לא יוצאים? למה לא לצאת? למה להאמין לכל מה שהאכילו אותם? האם הם בעצמם יכולים לזרוק ילד לאשפה? איך אפשר דבר כזה? איך אפשר למסור כזה דבר. אני באוטובוס שמעתי אשה אחת שהיתה אחרי לפני כמה זמן, כמה חודשים שהתחדש הדבר הזה והיא אומרת שהכניסו אותה לחבית כשהיא בכתה באה לבית חולים בכתה וצרחת הכניסו אותה לחבית והזיזו אותה. אמרו לכי מפה. איך מי עושה דבר כזה? איך אפשר לחשוב על דבר כזה? איך אפשר לחפש את הילדים האלה? ואם היה מועבר השיחה הזאת היתה מועברת הייתי רוצה אותה גם באנגלית. שהילדים האלה ישמעו.

הינו"ר: אנחנו לא מטפלים בהעברת שיחות ובפתרון בעיה. אנחנו מטפלים רק בפרטים שנוגעים לילד.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה זהבי: הבנתי. הבנתי וחבל.

היו"ר: לא יכולים לבוא לציבור ולהגיד תראו את המקרה של הגברת
זהבי,

העדה זהבי: לא לא לא לציבור. לא.

היו"ר: אז אל מי?

העדה זהבי: לילדים שישמעו הם בטח שומעים.

היו"ר: איזה ילדים?

העדה זהבי: אלה האבודים. הילדים שנלקחו.

היו"ר: כניראה שהם לא כל כך מעוניינים.

העדה זהבי: נכון.

היו"ר: הם גדלו,

העדה זהבי: ברור.

היו"ר: הנסיון שלנו, אלינו, באמת הביעו את התמיהה הזו שהילדים
בכלל לא הופיעו לשאול מאיפה הם באו ומי ההורים שלהם.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה זהבי: הם קיבלו את הודעת,

היו"ר: בסך הכל שני ילדים מאומצים שגם הם לא כל כך היו, הם מתוך סקרנות רצו לדעת אבל הם לא רצו להכנס עמוק לתוך הענין כי הם אהבו את ההורים שאימצו אותם.

העדה זהבי: אין מה לדבר.

היו"ר: הם לא רצו לגרום להם צער. אז כל אדם יש לו את הגישה שלו.

העדה זהבי: הם חושבים שההורים הביולוגים שלא יצא מהם עורכי דין ולא,

היו"ר: תראי אנחנו לא רוצים להכנס לבעיה הזאת.

העדה זהבי: סתם אני רק אומרת סתם.

כ.ה. מימון: אני רציתי לשאול אותך שאלה. אתם מציינים פה את מספר תעודת הזהות של עודד.

העדה זהבי: כן.

כ.ה. מימון: זה מאין לקחתם את המספר הזה?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה ז'הבי: אני כששמעתי את הרדיו אז, אז כשהיה איך קוראים לזה?
 זה היה בשידור אבל בזמן ראש העין אז. אני כשאני
 דיברתי,

כ.ה. מימון: הועדה הציבורית.

העדה ז'הבי: אהה??

כ.ה. מימון: הועדה הציבורית.

העדה ז'הבי: נכון. אז אז אני דיברתי ברדיו ואני אמרתי אני הייתי
 מאד רוצה אם מישהו יכול לעזור לי אין לי לא תעודה לא זה
 לא זה. לא זה. ואני בוכה. אז למחרת פתאום מישהי מצלצלת
 לי היא אומרת לי הנה תעודה. וזהו. אני סוגרת את לא
 מכירה אותי אני לא מכירה אותך. זה הכל.

כ.ה. מימון: ובדקתם במשרד הפנים על פי מספר תעודת הזהות?

העדה ז'הבי: היא אמרה שזה חסוי.

כ.ה. מימון: אתם הייתם במשרד הפנים?

העדה ז'הבי: הייתי והיא אמרה לי שזה חסוי.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. מימון: כך נאמר לכם?

העדה זהבי: כן.

כ.ה. מימון: זאת אומרת שאת מספר תעודת הזהות קיבלתם,

העדה זהבי: לא יודעת ממי.

כ.ה. קובל: באופן אנונימי ממישהי.

כ.ה. מימון: באופן אנונימי. אתם לא יודעים מי.

העדה זהבי: לא יודעת כלום. רציתי לדבר איתה לא יודעת כלום.

היו"ר: טוב.

כ.ה. מימון: זה פשוט רציתי לדעת כי ברגע שיש מספר תעודת זהות אז אפשר להתחיל להתחקות.

העדה זהבי: כן. הבית חולים זה כפר סבא.

כ.ה. מימון: מבית החולים אין לכם שום מסמך.

העדה זהבי: שום דבר.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. מימון: גם לא תעודת לידה.

העדה זהבי: שום דבר.

כ.ה. מימון: ומהצבא לא קיבלתם צו גיוס.

העדה זהבי: בעלי אמר לי שהוא קיבל פעם. עכשיו הוא אומר לי.

כ.ה. מימון: מי? מי אמר.

העדה זהבי: בעלי אומר שהוא קיבל פעם הוא לא רצה להראות לי.

כ.ה. מימון: אז כן קיבלתם?

העדה זהבי: הוא זרק את זה. כן. זה לא מהיום.

כ.ה. מימון: כן ברור שלא מהיום.

העדה זהבי: זהו. לא יודעת שום דבר יותר.

כ.ה. מימון: ולמה באמת לא פניתם עד היום לועדות שהיו לפנינו?

העדה זהבי: למה אני כל הזמן מחפשת איך להכנס לזה.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. מימון: מחפשת.

העדה זהבי: חיפשתי בלי סוף איך להכנס לזה. לא ידעתי איך.

היו"ר: הגידי אחרי שנודע לכם שהילד מת ובעלך נסע לקחת את הילד
זאת אומרת, להיפך. הודיעו לכם לבוא לקחת את הילד והוא
נסע ואז אמרו לו שהילד נפטר,

העדה זהבי: ושילך הביתה.

היו"ר: אז את כותבת שהוא ניסה לשאול שאלות ולא הסכימו ואז הוא
הלך הביתה.

העדה זהבי: אני לא זוכרת, לא זוכרת.

כ.ה. מימון: כך כתוב במכתב.

העדה זהבי: טוב זה יכול להיות.

היו"ר: טוב בסדר. אבל הוא לא עשה שום נסיון נוסף אחרי זה?

העדה זהבי: לא לא.

היו"ר: מאז הפרק הזה נסגר בחיים.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה זהבי: נכון.

היו"ר: עד היום.

העדה זהבי: עד היום.

היו"ר: טוב תודה רבה לך.

עדותה של דבורה שרת - תיק מס' 178/97

היו"ר: העדות הבאה היא בתיק 178/97 מעידה הגברת דבורה שרת.
 בבקשה.

כ.ה. קובל: עכשיו זה הובא בפנינו.

היו"ר: גברת שרת כיוון שאת כבר על דוכן העדים אני מזכיר לך שכל
מה שאת אומרת צריכה להיות האמת כל האמת ורק את האמת.
אנחנו פנינו אליך כתוצאה ממכתב מצד מישהו שקרוב לך, או
מכיר אותך והוא כתב "כדאי לכם גם להזמין את הגברת דבורה
שרת". ומכיוון שאנחנו צמאים לכל דבר שיכול להוסיף
לחקירה שלנו הזמנו אותך.

עכשיו אני רואה שיש לך ספקות אם את יכולה לעזור לנו אבל
 בכל זאת בשנים הקובעות זה 48 עד 54 את היית כבר נערה
 בתל אביב, אחר כך בנח"ל. ואני לא יודע באיזה שנה אבל
 התחלת את דרכך בקיבוץ חמדיה באיזה שנה?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה שרת: 52.

היו"ר: 52 זה באמצע התקופה ממש. זאת אומרת היית כבר,

העדה שרת: נכון.

היו"ר: די בוגרת בשביל להיות חברת קיבוץ.

כ.ה. קובל: היית במסגרת הנח"ל בחמדיה?

העדה שרת: אחרי נח"ל כן. אנחנו הצטרפנו לקיבוץ חמדיה.

האנשים הקרובים לי ששמעו גל של זכרונות מהתקופה של
היותי אחות, תלמידה בבית ספר לאחיות בעפולה ואחר כך
אחות בבית שאן,

כ.ה. מימון: באיזה שנים?

העדה שרת: מ-54 עד 61. זאת התקופה שלי.

כ.ה. מימון: ולפני כן?

היו"ר: זאת אומרת כבר היית חברה בקיבוץ לא? נכנסת.

העדה שרת: כן. אני הלכתי לבית ספר לאחיות כבר מתוך חמדיה.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: באיזה שנה התחלת את הלימודים בבית הספר לאחיות?

העדה שרת: זהו את התאריכים רשמתי להיות מדויקת זה, אני קיבלתי את התעודה שלי כאחות מוסמכת בספטמבר 57. זאת אומרת ב-54 בערך או קצת קודם התחלתי את המסלול שלי כתלמידה בבית ספר לאחיות בעפולה.

היו"ר: אבל תוך כדי המסלול הלימודים נדמה לי שנתנו לך גם כחלק מהלימודים גם לטפל בחולים.

העדה שרת: נכון.

היו"ר: כנסיון בשטח הטיפול בחולים שיהיה המקצוע שלך להבא.

העדה שרת: נכון.

היו"ר: אז איפה היית באותם המקומות?

העדה שרת: הזכרונות האישיים שלי הם מהתקופה הזאת שצפו ועלו לאור הפרסומים האלה הם קשורים למעברה שהיתה בעפולה. מעברה גדולה מאד במורד הכביש מבית החולים הכל היה מעברה. אוהלים בוץ. גם בדרך מול תל עדשים ולכיוון נצרת עילית הכל היה מלא מעברות.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: אנחנו מדברים עכשיו על סוף שנת 1954?

העדה שרת: אני לא יכולה להגיד במדויק. אני במסגרת השנים שהייתי תלמידה בבית ספר לאחיות,

כ.ה. קובל: שזה מ-54 עד 57?

העדה שרת: כן. יש לי זכרונות מהתקופה הזו שיכולים אולי לשפוך אור קצת על התנאים שהיו אז, על האוירה שהיתה. לדוגמא: אני זוכרת שמחלקת הילדים בבית חולים בעפולה בהנהלתו של פרופסור נסאו היתה,

כ.ה. מימון: פרופסור?

כ.ה. קובל: נסאו.

העדה שרת: אחד הרופאים הדגולים שלנו. היתה מתמלאה היתה תמיד מלאה ולפעמים היו ילדים בריאים שכבר גמרו את האשפוז שלהם ולא באו לקחת אותם. וכשהמחלקה היתה מתמלאת עד כדי כך שהיו חייבים לפנות את המיטות האלה. אני אישית לא פעם צורפתי להשגה על ילדים פרופסור נסאו היה דואג שהיו לוקחים את המיניבוס להסעת עובדים של בית החולים והיינו פשוט נוסעים לחלק את הילדים אל המשפחות שלא באו לקחת אותם.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. מימון: באיזה מקום? במעברה?

העדה שרת: במעברות מסביב. כן אני חושבת גם לכיוון נצרת עילית אז

כבר פעם נסענו בתקופות האלה. והיה קשה מאד למצוא את המשפחות האלה. במעברה היו אוהלים לא רחוב. בקושי מספר. והשמות היו מאד דומים. ולא תמיד קיבלנו שיתוף פעולה. כי אנשים היו בטוחים ובצדק שבמחלקה בבית חולים ילד מקבל אוכל ומיטה ובית חם ומסיבות בודאי שניתן להבין אצל המשפחות המסכנות האלה שלא היה להם תנאים ולא כסף גם תחבורה בקושי היתה אז להגיע לבית חולים. שלא לדבר על מוניות או דברים כאלה. היה קשה מאד להגיע בתחבורה ציבורית בתנאים האלה וגם לא היה כסף.

היו ילדים רבים שגם לא ביקרו אותם וגם לא באו לקחת אותם.

והמשפחות שהיינו מוצאים היינו מחלקים את הילדים ולפעמים היינו גם חוזרים לבית חולים עם ילד שלא מצאנו את המשפחה שלו.

כ.ה. קובל: ואז?

העדה שרת: הוא היה ממשיך, הוא היה ממשיך להיות בבית החולים.

אני זוכרת בכל הארץ המון בתי תינוקות מסוגים שונים כדי לקלוט ילדים זנוחים. כי כשאני קראתי בעיתון ושמעתי בטלוויזיה את הביטויים האלה של ההסכמה ההדדית כאילו שהיתה

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

אז, ההסכמה ההדדית שאני מכירה מהשנים האלה זה שלא יהיה ילד יהודי ברחוב בלוי בית. לא היו מזניחים ילדים. ואם אתם זוכרים יותר מאוחר בתקופה שכבר עבדתי בבית שאן היתה תקופה כזו שהיה מגיע הנהג או ידיעה מהעתונות היו מניחים ילדים על המדרגות של לשכת הסעד. והיו המון כוחות במדינה אז שהתגייסו לטיפול בילדים שלא יכולים להיות מוחזקים מסיבות שונות במשפחה. המפעל של רחה פרייר ועליית הנוער, והנרייטה סאלד. והקיבוצים גם אצלנו קלטו ילדים. אני נורא הצטערתי לשמוע ולא יכולתי התקוממתי הייתי מדברת על זה הרבה במשפחה וגם בין ידידים איך אפשר לזרוק מלים רעות על המדינה של אז שבאמת דאגה מזה המדינה? אני זה המדינה של אז. אני האחות של המדינה של אז. שעשו כל מה שאפשר רק כדי לדאוג לילדים. זה היה ערך עליון.

כ.ה. מימון: אולי נחזור לילדים שחזרו ללא מציאת הוריהם. מה היה המשך הטיפול עם ילדים כאלה? הם הועברו לאיזה מוסדות אחרים? את שמעת על דבר כזה? ויצ"ו?

העדה שרת: היה אז אמנה. אמנה היה. היה לנו בבית שאן בית תינוקות אבל בית תינוקות לילדים שידענו היטב מי ההורים שלהם והיתה לנו תקשורת. כי היו עובדות בהתנדבות מהקבוצים,

כ.ה. מימון: לא אני מדבר על כאלה שאין תקשורת להורים.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה שרת: אני, לי אז הכי ידוע היה אמנה בית התינוקות של בית שאן בתי תינוקות של קיבוצים והחזקנו במחלקה שבועות וחודשים ובזה אני טיפלתי. ילדים שלא באו לקחת אותם.

כ.ה. מימון: מה היה בסופם?

העדה שרת: אני לא יודעת מה היה בסופם. אני היה לי תפקיד של אחות בבית חולים לטפל בילדים שהיו במחלקה. אתה יודע מה? אני הושפעתי מאד מהשידור בטלוויזיה של אותו ילד שזוכר את עצמו רק מגיל שלוש. באיזה שהיא משפחה של יוצאי מזרח אירופה אימצה אותו בעפולה. היה סיפור כזה. ואני חשבתי,

כ.ה. קובל: כן המקרה של [REDACTED]

העדה שרת: ואני הקשבתי לשידור הזה ושאלתי את עצמי עד איזה גיל צריך לתת לילד להתגלגל? למה הוא הגיע למשפחה המאמצת שלו רק בגיל שלוש? רק בגיל שלוש? למה הזכרונות שלו הם רק מגיל שלוש? היה צריך לתת לו להתגלגל עוד הלאה? למה? למה שילד לא יזכה לבית?

כ.ה. מימון: ממה שאת זוכרת היו הרבה ילדים שלא נמצאו הוריהם? כלומר החזרת הרבה ילדים חזרה?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה שרת: אני לא יכולה להגיד הרבה ומעט. הזכרונות שלי הם מחוויית חזקות אני לא,

כ.ה. מימון: רוב הילדים נמצאו?

העדה שרת: אף פעם לא עשיתי סטטיסטיקה. לרוב היינו מוצאים.

כ.ה. מימון: פחות או יותר.

העדה שרת: כן. היינו תמיד מצליחים לחלק יותר ילדים ממה שהיינו חייבים להחזיר לבית חולים. אבל גם חזרנו עם ילדים לבית חולים.

כ.ה. מימון: כי לא נמצאו הוריהם.

העדה שרת: בבקשה?

כ.ה. מימון: בגלל שלא נמצאו הוריהם.

העדה שרת: לא מצאנו את המשפחות והם כבר היו הרבה מאד זמן ללא כל ביקור וללא כל, אין דורש. והמחלקה מיועדת לילדים חולים. אי אפשר להחזיק כל כך הרבה זמן ילדים בריאים.

היו"ר: פה אני רוצה לשאול כמה שאלות כי את אמרת כי לא מצאנו את

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

המשפחות שלהם. אז השאלה הראשונה היא הילדים שהוחזקו במחלקת הילדים של בית חולים עפולה היו להם תוי זיהוי או רישומי זיהוי בניירת של המחלקה. כלומר רשמו למי הם שייכים? ומי ההורים שלהם ואת הכתובת של ההורים? כדי שאם הם יבראו או כאשר הם יבראו יכולים להודיע להורים יודעים את הכתובת שלהם ומודיעים להורים בואו לקחת את הילדים. היה דבר כזה או הביאו ילדים שמו אותם במחלקה יכול להיות שלא ידעו בדיוק את השם כי אולי הם הגיעו בלי שום מסמכים? מה היה המצב בדיוק?
 כי אנחנו שמענו לא הרבה מקרים אבל עד כמה שזכרוננו מגיע שמענו על אנשים קודם כל שמענו נדמה לי מנהג אמבולנס שהוא ראה אנשים מסתובבים שם שניראו כתיירים.

העדה שרת: איפה?

היו"ר: בבית חולים עפולה. או ליד המחלקה זה לא נכון? זה דבר אחד זאת אומרת רצו לתת איזה רמז שיכלו לבוא לשם אנשים שחיפשו ילדים לאימוץ ולקבל ילדים.
 היתה לנו גם עדות של מישהי שעסקה באימוצים לקיבוצים שהיא אמרה שהיה לה קשר אמיץ עם בית החולים בעפולה. מה שמעניין אותנו זה התופעה הזו שילדים שהורים לא באו לקחת אותם אז איך זה קרה שהורים לא באו לקחת אותם? פשוט לא רצו אותם או שהיה איזה נתק בקשר עם ההורים ובמי האשמה בנתק הזה?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

היום לא קורה דבר כזה. אם ילד נשאר יוחתר מדי אז יש כתובת של ההורים וכותבים בוואו לקחת את הילד. ואז נדמה כאילו ואנחנו יודעים לפי עדויות שאיזה נהג אמבולנס אמר ככה: שאני לקחתי אמבולנס מלא ילדים לעפולה. אבל אף פעם לא החזרתי אותם.

העדה שרת: לקח אמבולנס עם ילדים מאין?

היו"ר: אינני זוכר מאיזה מקום מהמרכז.

כ.ה. קובל: מאחת ממחנות העולים. למשל מעין שמר.

העדה שרת: אני לא יודעת דבר כזה. אני אף פעם כשהייתי אחות בבית חולים ועבדתי במחלקות אני אף פעם לא קיבלתי ילד מנהג אמבולנס. אני לא יכולה להעיד על דבר כזה.

כ.ה. קובל: זאת אומרת הילדים הגיעו באמצעות המשרד רישום וקבלה?

העדה שרת: המשרד היה עוסק בטפסים ובכל הדברים האלה. אנחנו, אני כאחות לי היה קשר עם הילד ועם האמהות.

היו"ר: היה לך קשר עם האמהות?

העדה שרת: עם האמהות בבית שאן היה לי קשר הדוק.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. מימון: לא אנחנו מדברים על 54

העדה שרת: בתקופה היותי תלמידה בבית חולים?

כ.ה. מימון: כן כן.

העדה שרת: תראה האחות האחראית היתה מקבלת את הילד למחלקה. אני אף פעם לא ראיתי שמקבלים ילד מנהג אמבולנס. אבל אני לא ראיתי,

כ.ה. מימון: השאלה היא אחרת.

העדה שרת: אני טיפלתי בילד במחלקה כתלמידה או כאחות. היה שם. היתה יכולה להיות כתובת של המעברה. במעברות לא היו רחובות. אני לא זוכרת רחובות, מכסימום יכול היה להיות אולי מספר של האוהל. אני אתן לך דוגמא אישית.

כ.ה. מימון: רגע תשלימי לי את התשובה. אותנו מעניין לדעת אם היו ילדים ללא שמות. אם היו ילדים עם שמות זהים?

העדה שרת: הרבה.

כ.ה. מימון: את יודעת שאצל התימנים למשל,

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה שרת: היו הרבה שמות.

כ.ה. מימון: זכריה, וסעדיה. האם היו שמות זהים שכך היה קשה למצוא לאתר את ההורים. האם היו שיבושים בשמות? כי אנחנו יודעים ששמות של תימנים לפחות היו מורכבים ממספר שמות. האם היו, אם היו לכם בעיות באיתור של הילד מול משפחתו בגלל שיבושים בשמות או שמות זהים?

העדה שרת: תראה שמות זהים היו,

כ.ה. מימון: אם את זוכרת.

העדה שרת: שמות זהים היו הרבה מאד. היו הרבה מאד. שיבושים אני מניחה שהיו אני לא בדקתי את הדבר הזה. כשאנחנו טיפלנו בילד במחלקה לא כל כך שינה לנו השם. אנחנו רצינו שהוא יבריא. ואנחנו כאבנו את זה שלא באים לבקר אותו.

כ.ה. קובל: את מדברת על,

העדה שרת: מחלקת ילדים.

כ.ה. קובל: ילדים.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה שרת: כן.

כ.ה. קובל: ולנו חשוב לעשות את ההבחנה בין ילדים לבין תינוקות.
את אומרת תינוקות

העדה שרת: לאיזה גיל את מתכוונת?

כ.ה. קובל: תינוקות גם בגיל שלושה ארבעה חודשים שמאושפזים.

העדה שרת: הם היו מאושפזים במחלקת ילדים אצלנו בעפולה ביחד.

כ.ה. קובל: אז כשאת אומרת ילד במחלקת ילדים זה יכול להיות גם
תינוק בן שלושה ארבעה חודשים.

העדה שרת: כן. כן.

כ.ה. קובל: ומדובר בילדים בסוגריים לרבות תינוקות מכל העדות או
שעכשיו את מדברת רק על איזה,

העדה שרת: מכל מיני.

כ.ה. קובל: מכל העדות.

העדה שרת: כל מיני.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: וכשאת אמרת שיבושים בשמות זה בכל העדות.

העדה שרת: כן.

כ.ה. קובל: אם את מדברת רק על תימנים או,

העדה שרת: לא. אני לא מתיחסת רק לתימנים אני לא,

כ.ה. קובל: כל הדברים שלך מתיחסים,

העדה שרת: באופן כללי.

כ.ה. קובל: באופן כללי לילדים מכל העדו.

העדה שרת: אני לא יודעת להעיד על שיבושים. אני יודעת שהיו שמות חוזרים וזהים זה היה. אני לא יודעת להגיד על שיבושים.

כ.ה. מימון: היו ביקורים של הורים?

העדה שרת: היו,

כ.ה. מימון: ביקורים קבועים?

העדה שרת: תראה היתה אז תקופה כזאת להגיע לביקור היה מאד קשה.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

גם בגלל אמצעי התחבורה וגם בגלל כסף וגם בגלל שהקפידו על שעות הביקור ולא נתנו למשפחות באופן חופשי כמו היום להכנס בכל שעה. התחבורה עד היום בבית שאן, אתם יודעים שגם היום עוד אין תחבורה מקומית בבית שאן?

כ.ה. מימון: את זוכרת תלונות קשות של הורים שלא נמצאו הילדים שבאו לבקר ולא מצאו את הילדים?

העדה שרת: לא.

כ.ה. מימון: את לא זוכרת.

העדה שרת: זה העניין שכל כך קומם אותי. אפילו לא פעם אחת. אני אישית יכולה להעיד על אמהות שמסרו את הילדים שלהם. זה אני יכולה להעיד.

כ.ה. קובל: מה זה מסרו? מה זאת אומרת מסרו?

העדה שרת: מסרו שהסתתרו עד הלידה. גם בחמדיה הסתרנו פעם אישה עד הלידה. ואני הכרתי אמהות וטיפלתי בדכאונות מאד עמוקים של אמהות שמסרו ילד לאימוץ וזה בסוד מכולם וגם מהמשפחה או בעיקר מהמשפחה.

כ.ה. מימון: שהאמא מסרה מרצונה הטוב?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה שרת: כן. שמסרו לאימוץ והיא התחבאה עד הלידה.

כ.ה. קובל: אם לא נשואה?

העדה שרת: כל מיני נסיבות. של פחד, של אי רצון להביא ילדה כי היא תקבל מכות כי זה לא בן.

כ.ה. קובל: ילדה לעומת ילד.

העדה שרת: זה אני הכרתי אישית מהטיפול שלי. אבל היו לי 250 משפחות בבית שאן שטיפלתי בשנים האלה שעבדתי והייתי בקשר טוב מאד עם האמהות. אף פעם אחת לא באה אלי אמא להגיד הילד נעלם לי. אני הייתי הופכת עולמות אם היו באים להגיד לי דבר כזה.

כ.ה. מימון: אמרי לי בבקשה,

העדה שרת: זה ברור לי שאם היה קורה לאמא דבר כזה לי זה לא קרה. אולי, אני רק אחות אחת אבל היינו קבוצה גדולה בבית שאן. אם אלי היתה מגיעה אמא ואומרת לי תשמעי אתמול הבאתי אותו והיום אמרו לי שהוא איננו אני הייתי הופכת עולמות על הדבר הזה. זה לא קרה.

כ.ה. קובל: ולא שמעת גם בסביבה שלך סיפורים מחברות אחיות, מתלמידות אחרות שבפניהם התלוננו?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמס
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה שרת: לא. לא. בפרוש לא. בפרוש לא.

והמניע שלי קצת לשנות את התמונה הזו זה בגלל זה שהלב שלי חרד לאמהות שלי האמהות שעבדתי איתם. כי אם אני חושבת על כל מיני חקירות כאלה שיכולות היום להיות אמהות שהשינה נודדת להם בלילה חס וחלילה שיגיע איזה טלפון. שבכוח יוציאו להם מהלב את הסוד הכמוס הנורא הזה. עם כל רגש האשמה והצער והכאב שעבר עליה אני מכירה נשים שאחרי זה לא העיזו ללדת כי פחדו שהדכאון יחזור אליהם. אחרי שכבר נישאו והיתה להם משפחה. זה אני מכירה אישית. אמא כזאת שמפחדת שיבוא לה הטלפון ויבוא ילד ויגיד תשמעי כי אני כן מאמינה בהליכים מסודרים של אימוץ. אני יודעת איזה הליכים קשים היינו צריכים לעבור כדי לאמץ ילדים לחמדיה. אנחנו אימצנו בחמדיה ילדים דרך כל ההליכים והבדיקות של עובדת סעד והכל.

אז שהיא תחרד שיהיה לה טלפון כזה ויבוא אליה ילד או ילדה מה היא תגיד לו שמתי אותך על המדרגות של לשכת הסעד? לא היה לי כסף? או כי פחדתי שירביצו לי? או כי פחדתי מהמשפחה שלי? מה היא תגיד לו זנחתי אותך? נתתי אותך? מה אמא כזאת תגיד לילד כזה שבא אליה היום? ולמה להפוך את הלב לאנשים?

גם אלה שבאמת הלב מתהפך להם מרוב חרדה שמא זה יקרה להם האמהות שלי גם אם מותר לי. בת שלי הביאה הביתה חברה שלה, עדות המזרח. דור שלישי מלך הארץ ילדה נהדרת. אנחנו יושבים ואוכלים ארוחת ערב. והנערה הזו בדיוק היה משהו

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

בטלויזיה וכך והיא אומרת את יודעת היא מספרת לי סבתא שלי בת 92 בראש העין היום מתחילה לחשוב שילד שהיה לה אחרי כך וכך בנות אולי הוא חי. אמרו לה אז שהוא מת. אולי הוא חי. אני אומרת לה מיכל איך מצליחים ככה להפוך את הלב של הסבתא שלך? מה פתאום? למה? את יודעת איזה תמותה של תינוקות היתה אז? היתה אז תמותה של ילדים ותינוקות שהיום כבר באמת זה לא יכול לקרות דיסטרופיות, דלדול שרירים בגלל מחסור במזון. טוקסיקוזיס. החמיצות של הדם בגלל שלשולים והקאות נמרצים של 24 שעות 48 שעות תינוק כזה שהוא בלאו הכי מדולדל עד שהוא מגיע אלי לטיפת חלב עד שאני אומרת לנסוע לבית חולים. עד שאמא מחכה חצי שעה לאוטובוס לבית חולים כך היו נוסעים גם אנחנו בחמדיה רק השתמשנו בתחבורה ציבורית.

כ.ה. קובל: אז מה עלול לקרות?

העדה שרת: עד ששמים לו את האינפוזיה הוא יכול למות. להתייבש. אנחנו לימדנו את האמהות לקחת לדרך בקבוק עם קצת מי סוכר לתת קצת על הלשון ככה בדרך לפעמים זה 40 מעלות חום 43, שלושים ותשע זה עמק בית שאן. עד שהוא מגיע לבית חולים הוא מגיע לבית שאן. הולך ברגל לתחנה. האמא הולכת איתו עם החיתול קצת רטוב שבדרך לא יתייבש. עם טיפ טיפה לשים מים על הלשון שלא יתייבש. חצי שעה מחכים עוד רק לאוטובוס מעפולה למעלה לבית חולים. ככה היו מגיעים אז.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

אז בודאי שהיתה תמותה של ילדים ושל תינוקות. והיו אז מחלות קשות היו אז מחלות קשות.

כ.ה. קובל: לבית החולים עפולה היתה איזה מחלקה מיוחדת שטיפלה בסוג של מחלות שלשם היו שולחים ילדים מחלקים אחרים של הארץ? כי אנחנו שמענו על ילדים תינוקות שאושפזו בעפולה והועברו ממרחק ממקום ששם היה בית חולים קרוב יותר.

כ.ה. מימון: אולי היתה התמחות באיזה שהיא מחלה?

העדה שרת: המבנה של המחלקה בעפולה היה כזה היתה מחלקת ילדים שכללה א כל הגילאים ופרופסור נסאו היה משתדל שיהיה חדר שיהיה יותר מותאם כתינוקות וחדר יותר מותאם לגדולים פשוט שלנו האחיות יהיה יותר קל לטפל גם סוג האוכל הוא אחר.

כ.ה. קובל: אז היתה איזה התמחות?

העדה שרת: אחר כך היתה כן. אחר כך היתה פגיה שלדעתי אז בשנים ההם נחשבה הכי טובה בארץ. אחר כך בילינסון קצת השיג אותנו. אבל היתה פגיה מאד טובה וטיפלו אז בפגיה בילדים שנולדו טרם זמנם. או במשקל ירוד מאד הפגים. אני חושבת שאז שעפולה נחשבה מחלקה הכי טובה והיה אגב שזה חדר איזולציה שזה היה לחוד,

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: למחלות מדבקות?

העדה שרת: כן. היה אגף לחוד. אז נגיד ילדים עם דיזנטריה פרופסור
 נסאו לא היה מכניס עם כולם. או היתה אז בימים ההם שחפת.
 יותר מאוחר היתה גם מגיפה של פוליו, היו מחלות מאד
 קשות.

כ.ה. קובל: פוליו לא היתה יותר מוקדם?

העדה שרת: מאוחר. פוליו זה היה כבר כשאני עבדתי בבית שאן נגיד
 בשנות ה-60 היתה מגיפה שניה של פוליו. משהו כזה. בין 59
 ל-61 כי אני זוכרת את הילדים ששלחתי.

כ.ה. מימון: הראשונה היתה,

כ.ה. קובל: בשנת 51 50. את זוכרת שמות של רופאים ואחיות מבית
 החולים בעפולה.

העדה שרת: מעפולה?

כ.ה. קובל: שעדיין מהלכים בינינו?

העדה שרת: אהה? היתה אחות מקסימה בשם שרה קלוצין שבמשך,

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמס
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: שרה קלוצין?

העדה שרת: שרה לוצקין כן. היא עברה יותר מאוחר או לתל השומר או לצריפין. נדמה לי תל השומר היא היתה אחראית על מחלקת מחקר של יולדות שם נדמה לי. היתה אחות, היתה איזה תקופה שהיתה אחות אחראית בשם רוזי, שאני לא יודעת מה היה גורלה אחר כך לאן היא הלכה.

כ.ה. קובל: אחות אחראית במחלקת ילדים?

העדה שרת: כן. זה הרבה שנים, אני לא יודעת באיזה שנה היא הפסיקה. היה פרופסור נסאו כמובן שהוא היה מנהל המחלקה. היה מבקר את הילדים כל שעתיים. הוא היה עובר את המיטות ובודק אם הכל בסדר. עם שני חתולי האנגורה שלו מסירות בלתי רגילה.

כ.ה. קובל: זה מותר להכניס חתולי אנגורה לבית חולים?

כ.ה. מימון: אז היה מותר.

העדה שרת: את החתולים הוא לא היה מכניס. סליחה אתם רוצים סיפור שלם? האגדה אמרה שהוא מסתובב מתחת לחלונות עם החתולים בשביל לראותת אם אנחנו עובדות בסדר האחיות. אחר כך היה נכנס פנימה בלי החתולים ועובר מחלקה כל שעתיים,

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: את החתולים הוא אילף להסתכל דרך החלון להשגיח עליכם.

העדה שרת: היה דוקטור גולדשטיין שהוא היה הרבה שנים אחראי מחלקת הפגים. גם רופא מסור מסירות נפש.

כ.ה. קובל: דוקטור גולדשטיין?

העדה שרת: כן. היתה דוקטור אדר עבדה באזור אני לא זוכרת אם היתה אז רופאת בית החולים אבל היא היתה הרופאה שבדקה לנו ילדים בבית שאן, חברת יפעת.

כ.ה. קובל: אדר ב-א'?

העדה שרת: אדר ב-א'.

כ.ה. קובל: חברתת קיבוץ יפעת?

העדה שרת: כן. עד היום אני חושבת היא עוד, משהו בין 90 80 אבל היא בסדר צלולה והיא נהדרת. אני עבדתי עם רופא שקוראים לו דוקטור והבה בבית שאן, עולה ממצרים רופא מצוין אני חושבת שהוא נדד לארצות הברית אבל הוא עדיין הבית שלו עדיין בנתניה. הוא היה מתרגם לי, הוא ידע ערבית והיה מאד עזר לי עם האמהות בטיפת חלב. והיה רופא אחר דוקטור מנדל עולה חדש מפולניה.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמס
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: פולניה?

העדה שרת: כן. שהיה בבית שאן. אני כבר למדתי להבין את האמהות בכל השפות.

כ.ה. מימון: זה בתקופה מאוחרת.

העדה שרת: אני הייתי מתרגמת לו הייתי מסבירה לו באנגלית והוא היה מחזיר לי בפולנית. כי הבנתי פולנית אבל לא ידעתי לדבר אני פליטת שואה בעצמי כאילו. כאילו כי לא סבלתי בגלל זה אני אומרת כאילו. היה דוקטור יותר מאוחר אני לא זוכרת אם קראו לו סוקניק. אחר כך היה דוקטור פכט במחלקת ילדים יותר מאוחר.

כ.ה. קובל: איך? פכט?

העדה שרת: כשאני כבר הייתי באזור הוא היה בבית חולים.

כ.ה. מימון: אני רציתי לחזור לרגע לשנת 54. אז קיבלנו איזה שהיא התרשמות לגבי חיפוש הורים וכו'. מה היה קורה כשילד היה נפטר במחלקת הילדים. מה היתה הפרוצדורה? מה היה התהליך? את זוכרת אולי הורים שבאו ואמרו להם שילד נפטר ונקבר? אם את זוכרת מתוך זכרוןך מה היה התהליך שילד נפטר?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה שרת: החוקים המחלקה עובדת בסדר כזה שאם ילד נפטר אנחנו מיד צריכים להודיע לרופא אחראי לאחות אחראית ולמשרד. ואז הסניטרים באים ולוקחים אותו מהמחלקה. בדרך כלל היה חדר מתים בעפולה ואני מניחה שהיו מעבירים אותו לשם. אני לא יודעת להגיד לך כמה זמן מחזיקים גופה בחדר מתים.

כ.ה. מימון: מעבר לזה את לא שמעת על הורים שבאו לביקור נאמר להם שהילד נפטר ונקבר.

העדה שרת: אני לא.

כ.ה. מימון: ושלחו אותם הביתה.

העדה שרת: תראה שילדים נפטרו בודאי שנפטרו ילדים.

כ.ה. מימון: לא לא אני מדבר אחרי הקבורה שלא נתנו להם את הגופה אלא אמרו להם לכו הביתה והוא נקבר.

העדה שרת: תראה בית חולים לא אחראי על הקבורה גם לא על הצבת מצבה. גם המדינה לא מציבה מצבות זה המשפחות עושות. אז אם נפדו ילדים מחדר המתים ואיך אני ממש לא יכולה להעיד על זה.

השנה אנחנו קברנו בבושקה עולה חדשה מרוסיה בעפולה. איזה

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

משפחה שאנחנו מטפלים ומאמצים וככה. ואם אתה תטייל בבית הקברות בעפולה ואני כבר הייתי מחודדת כלפי הדברים האלה כי הלב שלי כבר עבד שעות נוספות. אתה תמצא חלקה, יש שמה חלקה ואתה רואה שכתוב שמה חלקת העוברים והילודים משהו כזה.

כ.ה. מימון: זה בכל בית קברות.

העדה שרת: כן. פתאום ראיתי את החלקה הזאת.

עכשיו חשבתי לעצמי בסדר אז שם בודאי נקברו ילדים שנפטרו ולא היה להם דורש. אבל מה הטענות למדינה שאין מצבה? המדינה שמה מצבה? בכלל לפי ההלכה מאיזה גיל צריך לשים מצבה לילד.

כ.ה. מימון: טוב זה אנחנו יודעים. אני רציתי לדעת לקבל אינפורמציה אם ידוע לך על התהליך כיצד.

העדה שרת: עכשיו על מציאת משפחה בשני משפטים אני רוצה לספר סיפור של חוויה אישית.

הייתי תלמידה בשנה ראשונה תמימה נלהבת והנה לידה. ואחת הלידות הראשונות שהייתי מעורבת שיולדת עברה למחלקה. ורוצה הגורל עכשיו בשביל הועדה הזו וזאת אשה תימניה מהמעברה למטה. ויום שישי. ואין טלפון. ואני אומרת לחברה שלי אחות תשמעי היולדת הזאת תעבור את שישי שבת ואף אחד

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

לא ידע שהיא ילדה בן בכל זאת איך נגיד להם? היינו אז רגילים ללכת המון ברגל כפי שכבר ציינתי. ואז ליל גשם ואנחנו לוקחות את השכמיות ואנחנו מחליטות לרדת למעברה למצוא להגיד לבשר.

ותאמין לי היה לנו השם של האשה. וכמו שאתה אומר שמות. שעות הסתובבנו בין האוהלים. שעות הסתובבנו בין האוהלים כדי למצוא את האוהל של המשפחה הזו שמשם הלכה היולדת לבית החולים בשביל ללדת. אני לא ידעתי שאני אתקל בדבר כזה.

כל הזכרונות בסוף מצאנו ואמרנו ואמרו לנו תודה רבה. ולא ראיתי איזה התלהבות מיוחדת כי לי כנראה לקבל יולדות ראשונות היתה חוויה הרבה יותר חזקה מאשר במשפחה שיש לה כבר הרבה ילדים ויודעים שזה דרך הטבע. אבל הזכרונות האלה צפו ועלו עכשיו כששמעתי את כל הפרסומים האלה. זה לא היה כל כך פשוט וקל.

היו"ר: אני רוצה לשאול אותך שתי שאלות אולי את לא כל כך מוכנה מבחינת הידע לענות עליהם.

אנחנו נתקלים בהרבה עדויות שהאמא אומרת או מישהו מהמשפחה אומר הילד היה בריא לגמרי כאשר ראינו אותו אתמול שלשום. ואנחנו באים היום ואומרים לנו שהילד כבר מת. ולעתים אנחנו לא תמיד השגנו את תעודות המוות או תעודות הרופא. עולה המחשבה האם יכול להיות דבר כזה שאשה שהיא לא מוסחית שהיא אשה רגילה מהחיים יודעת להעריך

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

והיא אומרת הילד שלי היה בריא לגמרי, יפה ומלא חיים אם אפשר להגיד ככה על תינוק. ולמחרת באנו או בעלי בא או אני באתי ואומרים הילד מת. אז טוב תראו את הגופה תראו תגידו לנו אז אמרו כבר קברנו והכל בסדר. לכו הביתה. אז איפה קברתם. לא יודעים. תלכו הביתה. אני שואל דוקא על החלק הראשון. האם יכול להיות שילד ימות בן לילה למרות שהוא ניראה כאילו בריא? אולי מחלות מסוימות שתוקפות בן לילה.

העדה שרת: אני חשבתי על השאלה הזו. אני יכולה לענות מה שאני

יודעת על השאלה הזו. בהחלט מוכנה לענות.

ילד בריא אז לא אושפז בבית חולים. לא היו התפנוקים האלה. כדי להגיע לאשפוז בבית חולים באמת וכדי שאמא תשמע לנו שצריך לשלוח את הילד לאשפוז אני לא מאמינה שהוא היה בריא.

עכשיו אני אענה לך בדוגמא של הפער בהערכת מצב שיכול להיות בין אמא לבין מצב רפואי. זה מקרה שקרה לי ממש אישי.

אני אחות בטיפת חלב קיץ חם. 40 מעלות. תור של אמהות לשקילה ולטיפול בילדים. ובתוך התור הזה עומדת אמא עם תינוק על הכתף שלה. והמבט של התינוק הזה כל כך כאוב והראש שלו כמו גבעול על הכתף. אני חושבת מה יש לילד הזה. אני מחכה שהיא תגיע לתור שלה אנחנו שוקלים. אני אומרת לה למה באת? היא אומרת יש לו שלשול והנה הרופא

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

נתן לי את התרופה הזאת והזאת. אחות דבורה לתת או לא לתת? כן לתת את הכדורים או לא לתת. לא היתה בטוחה במאה אחוז. אז אני אומרת לה תשמעי אם דוקטור מנדל אמר שיש שלשול והוא נתן לך את זה זה אנטיביוטיקה זה השד שהולך להרוג את השלשול של הילד שלך. אז תתני לו. קודם כל תתני לו. והיתה לנו אמבטיה בטיפת חלב כי איך היא תוריד לו את החום. עשינו לו אמבטיה ואני רואה שהילד הזה מאד חולה ולא היה לי מושג מה הענין.

אבל וזה מקרה מיוחד מאד זה לא כל יום קורים דברים כאלה. אני נוסעת הביתה לחמדיה. ולא נותנת מנוחה לבעלי. אני אומרת לו חיים תשמע התינוק הזה הוא לא סתם שלשול יש לו משהו אחר. הוא אומר מה את רוצה לעשות? תחכי ליום ראשון. הוא ילך לרופא. אני אומרת לו לא אני לא רוצה לחכות. מה את רוצה לעשות? לוקחים את האופנוע של הנגר שהוא היחידי שהיה לנו ככה איזה רכב קצת דומה לרכב פרטי. נוסעים לבית שאן. חונים רחוק לא לפגוע באנשים לחילול שבת. ואני הולכת לבית של הילד הזה ואני מחליטה אני בודקת אותו לבד. כמו שלמדתי לבדוק תינוקות.

אני בודקת את הילד הזה ואני רואה חום גבוה היא נתנה לו את התרופה. מאד חולה. ומאד מוזנח. והחמסה מתחת למזרון. והסכין מתחת למזרון אבל הוא לא התרחץ. שלשול מה יהיה. אז אני מבקשת מהאמא הזאת שנעשה לו אמבטיה. והיא לא כל כך מסכימה. אני אומרת לה תשמעי בשביל מה החמסה? היא אומרת שישמור עליו. בשביל מה הסכין? נגד השד. אמרתי לה

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

תשמעי אנחנו יש לנו שד שאנחנו מאמינים לו. את מאמינה לי? בואי נשים את התינוק בסבון ובמים. הקצף החום שאת תראי שהולכים עם הסבון זה השד שאני מאמינה. הילד שלך מאד חולה ומוכרחים לטפל בו. או קיי עשינו אמבטיה השתכנעה.

למחרת בבוקר אני אומרת לחיים אני רוצה להיות שם לפני פתיחת המרפאות אני מוכרחה שהרופא יראה אותו. אני בודקת אותו אני לא מאמינה לבדיקה וזה היה מקרה שיתוק ילדים הראשון שהיה. אני מרימה לו את היד יש איזה רפלקס כזה שזה ההבחנה מבדלת בין יד נופלת ישר על העיניים. ויש לנו רפלקס בגוף שאם מרימים יד לבן אדם באופן טבעי אם אין שיתוק זה לא יפול על העיניים יזוז הצידה.

אני הולכת לדוקטור מנדל אני אומרת לו דוקטור מנדל עכשיו ביקור בית ובאמת זאת היתה התחלה של מגיפת שיתוק ילדים אז בבית שאן.

למה אני מספרת את הסיפור הזה? יש היה פער גדול מאד בין ההערכה של אם שיכלה להעריך מצב רפואי של ילד ובין מה שהיה באמת.

עכשיו יש לא צריך ללכת כל כך למחלה מסוכנת כמו שיתוק ילדים. אם תינוק מדולדל שחסר לו משקל ולאמא כבר אין יותר זוזו לא יכולה להניק אותו יותר יש כבר הבא אחריו והוא נתקף בשלשול והקאות נמרצים 24 שעות המים לא היו נקיים אז היה מספיק ממה לחטוף שלשולים והקאות. והוא לא מקבל בזמן את האינפוזיה הוא יכול למות. הוא יכול

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

להתייבש ולמות. אנחנו לא רואים חיילים שמתים בני 20
 חזקים וחסונים שהם מתים פתאום ממכת חום? כי הלכו ולא
 שתו ולא שתו מספיק. היום ב-1998.

היו"ר: שאלה נוספת: ביחס לשמועות שהיו באותו זמן האם הגיעו
 אליכם שמועות שבמחנות אחרים ואולי לא אצלכם נגנבים
 ילדים?

העדה שרת: לא. אני לא שמעתי על השמועה הזאת. כל הענין הזה פעם
 ראשונה עכשיו בא לתודעה שלי עם הסיפורים בטלויזיה.

היו"ר: אנחנו מגלים עכשיו את המצב. כי אומרים לנו שהיו שמועות
 כאלה כבר בשנת 51 50 שעולים שבאו מתימן וכבר שמעו את
 השמועות האלה בהיותם במחנה. החביאו את הילדים שלא יקחו
 להם אותם.

העדה שרת: תראה בשנת 1951 אני דילגתי על הגבעות של ג'והרה בנח"ל
 וממש לא הייתי לא שמעתי ולא הייתי מעורבת בדברים האלה.

היו"ר: אבל זה נמשך אחר כך. אני רק אומר מתי שזה התחיל.

העדה שרת: אני לא שמעתי על דברים כאלה. ואני שוב חוזרת ואומרת
 אני בטוחה בשנות עבודתי בבית שאן אם היה קורה משהו דומה
 לזה האדם הראשון שהיו באים אליו זה האמהות שלי היו באות

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

אלי. והיינו הופכים את העולם. מה זאת אומרת שנעלם ילד?
 אין דבר כזה. אני לא מאמינה בדבר כזה. לא במה שאני
 הכרתי ובאזור שלנו.

אני רוצה להעיר עוד הערה אחת אם תרשו לי לגזול מזמנכם.
 אנחנו מדינה שידעה המון מלחמות והמון יתמות ושואה. וכל
 מה שעבר עלינו. איך זה שאנחנו במדינה שלנו במדינת ישראל
 אחרי קושי כזה שהיה לאנשים לגדל ילדים משפחות ברוכות
 ילדים. איך זה שאין לנו ילדים בקרנות הרחוב שמחזיקים
 במעיל של בן אדם ואומרים בקשיש בקשיש? כי אנחנו מדינה
 שדאגה לילדים שלה. זה היה ערך עליון תמיד. כך אני
 התחנכתי כאחות כתלמידה וגם אחר כך. קיבוצים ומוסדות
 ועוד משהו גם משפחות מאמצות.

אני רוצה להגיד עוד שתי נקודות להאיר ב-א'.
 שנות ה-50 היו שנים של אחרי מלחמת העולם. היו משפחות
 שעברו את השואה ולא יכלו ללדת. היו צמאים לתת בית וחום
 ואהבה לילדים. זה מצד אחד.

מצד שני היתה תודעה עמוקה בארץ שילד יהודי לא ישאר בלי
 בית כך או אחרת. דאגה אמיתית.

ובנוסף לזה בשנים יותר מאוחרות אני לפי דעתי זה הגביר
 את התודעה דוקא של האימוץ. התפרסמו המחקרים של בויילבי
 אנחנו גם קראנו אותם בויילבי היה מחנך פדגוג פסיכולוג
 דגול באנגליה והוא ראה איך מנתקים ילדים במלחמת העולם
 בגלל הבריץ מעבירים אותם לכפרים באנגליה. והוא עשה מחקר
 אורך על הילדים האלה והוכיח שאמא הכי קשת יום במשפחה

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

הכי עניה עדיפה על המוסד הטוב ביותר. כי הוא מצא שילדים שנשארו בהפצצות ובהפגזות ובקושי בלונדון במשפחות שלהם גדלו עם בטחון עצמי יותר מאותם ילדים שניתקו אותם למקומות בטוחים לכפרים וכך.

ואנחנו מאד הושפענו אז היתה אוירה שבית זה מאד חשוב לתת ילד עזוב. ולילד זנוח ולילד מוזנח. ותאמינו לי שהיו מספיק יתומים אפילו קראתי השנה על בית דיסקין בספר של קושניר. היו מספיק ילדים יתומים וזנוחים ומסכנים למשפחות שלא יכלו לגדל אותם בגלל סיבות שלהם. לא היה צריך לחטוף ילדים. מי היה צריך בארץ לחטוף ילדים. היו המון ילדים שהיו זקוקים לעזרה. ואני מכבדת את המדינה בכל הלב שהיו כל כך הרבה מפעלים שקמו לטובת הדבר הזה.

היו"ר: טוב אנחנו מודים לך מאד. הארת את עינינו בכמה תחומים.

העדה שרת: תודה.

כ.ה. קובל: תודה רבה.

עדותה של ויולה בדוסה - תיק מס' 177/97

היו"ר: העדה הבאה היא הגברת ויולה בדוסה.

העדה בדוסה: כן.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

היו"ר: בתיק 177/97. ואני מזכיר לך שעליך לומר את האמת את כל
האמת ורק את האמת.

העדה בדושה: רק אמת.

כ.ה. מימון: את אמא של רנאטו?

העדה בדושה: כן.

כ.ה. מימון: מאיפה באתם?

העדה בדושה: מלוב. ליביה.

כ.ה. קובל: באיזה שנה?

העדה בדושה: 48. 49.

כ.ה. קובל: שמונה?

העדה בדושה: כן בסוף. אונייה ראשונה עצמאות.

כ.ה. קובל: ורנאטו הגיע איתכם?

העדה בדושה: לא לא.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: הוא נולד בארץ?

העדה בדוסה: נולד במעברה כן.

כ.ה. מימון: באיזה מעברה?

כ.ה. קובל: מתי הוא נולד?

העדה בדוסה: ב-50,

כ.ה. קובל: ב-1950?

העדה בדוסה: 54.

כ.ה. קובל: הוא נולד ב-1954 במעברה.

העדה בדוסה: כן נכון. במעברה.

כ.ה. קובל: איזה?

העדה בדוסה: מעברה עין המפרץ. בביאליק יש כפר שמה אז היינו שמה.
קודם היינו בצפת גרים. אחר כך עברנו שמה. עם ילדים קשה
צפת רחוק. עברנו למעברה עזבנו הכל.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: אז מה קרה יום אחד כשהוא אושפז בבית חולים רמב"ם?
 ובן כמה הוא היה אז?

העדה בדוסה: שלוש חודשים.

כ.ה. קובל: אז מה קרה לו?

העדה בדוסה: קראה לו אחד אשה באה מהעבודה מסכיניה ברגל להכנס
 למעברה. היה לה חום והמיטה היתה שמה. היא פתחה לי את
 החלון. ובערב הוא קיבל ברונכיט.

כ.ה. קובל: הוא התקרר.

העדה בדוסה: כן הוא התקרר כן.

כ.ה. קובל: וחלה בברונכיט?

העדה בדוסה: כן. ואחר כך לקחנו אותו לבית חולים בשבת הלכתי
 לבקר. מצאתי המיטה ריקה.

כ.ה. קובל: לקחתם אותו ישר לבית חולים או קודם,

העדה בדוסה: כן ישר.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: או קודם לרופא?

העדה בדוסה: מהרופא לבית חולים כן.

כ.ה. קובל: והרופא אמר לבית חולים.

העדה בדוסה: נכון.

כ.ה. קובל: לרמב"ם כן?

העדה בדוסה: רמב"ם כן.

כ.ה. קובל: וברמב"ם קיבלו אותו.

העדה בדוסה: קיבלו אותו.

כ.ה. מימון: אז אחרי יומיים בשבת אמרו לכם שהוא נפטר.

העדה בדוסה: אני הלכתי לבקר מצאתי מיטה ריקה. אמרתי להם איפה הוא? אומרים לי נפטר. לקחתי את הדרך והלכתי.

כ.ה. מימון: זהו?

העדה בדוסה: זהו.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. מימון: ומאז לא טיפלתם לא שום דבר.

העדה בדוסה: כלום כלום. לא היה לנו כסף.

כ.ה. מימון: לא התעניינתם איפה הוא נקבר.

העדה בדוסה: כלום. לא יודעים כלום עד עכשיו.

כ.ה. מימון: לא ביקרתם בחברה קדישא.

העדה בדוסה: כלום.

כ.ה. קובל: לא ישבתם שבעה?

העדה בדוסה: ישבנו. באמת ישבנו. כן ישבנו אחרי פסח באפרייל.

כ.ה. מימון: אבל אתם קיבלתם תשובה מהועדה שהיתה לפנינו שהתשובה
אומרת שהוא נפטר ממחלה ב-10.4. ויש כרטיס חולה, וגיליון
מחלה.

כ.ה. קובל: אתם הרי שלחתם לנו את זה.

כ.ה. מימון: שלחתם לנו את המכתב.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה בדוסה: לא שלחנו. בכלל.

כ.ה. קובל: לא לא אתם שלחתם לנו את התוצאות של הועדה הקודמת.

כ.ה. מימון: אני מדבר על מסמך שאתם שלחתם לנו.

כ.ה. קובל: אתם צרפתם את זה למכתב

כ.ה. מימון: שבו כתוב שהוא נפטר ונקבר ויש תעודות

יש תעודת פטירה אבל איפה תעודת זהות?

כ.ה. מימון: את שואלת אותי? אתם שלחתם לנו טופס שבו מופיע הכל.
 לכן אנחנו לא, פשוט לא מבינים מדוע אתם פונים אלינו
 שוב.

העדה בדוסה: אני לא קיבלתי ולא שלחתי.

כ.ה. מימון: מי שלח את המכתב הזה?

העדה בדוסה: לא יודעת.

כ.ה. קובל: מי כתב את המכתב שלך? ציונה ששון מי זאת?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954

ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

כ.ה. קובל: מי זאת הבת שלך?

העדה בדוסה: הבת שלי הגדולה כן.

כ.ה. מימון: הגדולה.

העדה בדוסה: כן.

כ.ה. קובל: אז היא צירפה.

כ.ה. מימון: אז היא שלחה לנו את כל המסמכים ששלחו אליכם הביתה.

כ.ה. קובל: זה חבל שאתם לא יודעים מה שאתם בעצמכם שלחתם לנו.

העדה בדוסה: חבל שהיא לא באה היום. היא לא מרגישה טוב.

כ.ה. מימון: נו מה אתם שולחים לנו דבר שלפחות על פניו הוא ברור.
אלא אם תגידו תספרו לנו דברים אחרים.

היו"ר: את יודעת לקרוא עברית?

העדה בדוסה: לא.

היו"ר: מי הגברת הזו?

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה בדושה: כלתי.

היו"ר: את יודעת לקרוא עברית.

_____: אני יודעת לקרוא עברית כן בודאי.

היו"ר: את אולי כתבת את המכתב?

העדה בדושה: לא זה הבת שלי, הבת שלי.

היו"ר: את רוצה לבוא ואני אראה לך?

העדה בדושה: לכי תראי.

כ.ה. מימון: שם האב היה מרדכי?

העדה בדושה: כן.

כ.ה. מימון: הנה אנחנו רואים הכל ממסמכים ששלחתם לנו.

העדה בדושה: זה יכול להיות בעלי עשה אני לא יודעת. אני לא. בעלי
נפטר לפני ארבע שנים.

כ.ה. קובל: הנה כאן אתם צרפתם תעודת פטירה. יש פה תאריך של

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמס
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

פטירה ופה כתוב גם שהפטירה נרשמה בספר הפטירות בשנת 54
 ויש מספר רישום. אתם שלחתם גם את התוצאות של הועדה
 הקודמת. וכתוב שיש גליון מחלה וכרטיס חולה וכל הפרטים.
 אז חבל לבוא לכאן,

_____ : אני כלתה. במקרה באתי איתה. בתה היתה צריכה להגיע אבל
 מאחר והיה לה,

כ.ה. קובל: כי אז אנחנו רוצים לשמוע הסבר מדוע פנו אלינו על אף
 המסמכים האלה. אולי יש סיבה.

_____ : יש גם תעודת זהות של הנפטר?

כ.ה. מימון: מה זה משנה תעודת זהות.

כ.ה. קובל: אין תעודת זהות.

_____ : אין אין לא קיבלנו שום דבר.

כ.ה. מימון: אבל שם האבא מופיע. והתאריכים

_____ : אפשר רק רגע,

כ.ה. קובל: אחר כך יתן לך המזכיר לצלם.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

היו"ר: כתוב פה לא עשינו כלום.

העדה בדושה: לא עשינו כלום.

כ.ה. קובל: וגם עכשיו את באה לפה ואת לא יודעת דברים שיש לכם.

העדה בדושה: זה מה שאני יודעת זה הבן וככה באמת לא קיבלנו כלום.

כ.ה. קובל: טוב.

העדה בדושה: היינו משפחה גדולה. היינו במעברה לא היה לנו כסף
 וזהו,

היו"ר: בעצם אני רוצה להסביר משהו שזה שונה ממקרים אחרים. אתם
 כותבים על הילד כעל נפטר. זאת אומרת מקבלים את העובדה
 שהוא נפטר. וחזרתם הביתה בלי הבן לא קברנו את הנפטר.

העדה בדושה: כן נכון.

היו"ר: קיבלנו הכל משמים. זאת אומרת השלמתם עם זה.

העדה בדושה: בעצמנו נכון.

היו"ר: מתוך תמימות לא עשינו כלום בנדון הנפטר. אבל קיבלתם צו
 גיוס אחר כך.

ועדת החקירה הממלכתית לענין פרשת העלמם
של ילדים מבין עולי תימן בשנים 1948-1954
 ישיבה מיום 31 בדצמבר 1997

העדה בדוסה: נכון.

היו"ר: יותר מאוחר. ואתם מצרפים את המסמכים האלה. אין לכם שום בקשה מה אתם רוצים לקבוע? אתם רוצים להגיד שעכשיו פתאום אתם לא מאמינים שהוא נפטר או מה?

העדה בדוסה: אני חושבת.

כ.ה. קובל: למה?

העדה בדוסה: בגלל אני חושבת שהוא לא היה לו, היה מרגיש טוב אחר כך שבאתי אותו יום. ואחר כך כשבאתי ביום שבת אמרו לי שאיננו. לא יודעת.

כ.ה. מימון: הוא היה הילד הראשון שלך?

העדה בדוסה: איפה? זה הרביעי. שלום אשר לינה ופנינה. זה חמישי. הילד החמישי.

היו"ר: טוב גברת בדוסה תודה רבה לך.